

Edmondo De Amicis

Những
Tấm Lòng
Cao Cả

VH NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA

Edmondo De Amicis

HOANG THIẾU KIM TRAN & GIAO BAN

Những Tấm Lòng Cao Cả

TẬP BẢN LÊN I

VĂN NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

EDMONDO DE AMICIS VỚI "NHỮNG TÂM LÒNG CAO CẢ"

**L HAI MƯƠI TUỔI CHIẾN ĐẤU VI ĐỘC LẬP, THỐNG NHẤT;
BỐN MƯƠI TUỔI ĐẤU TRANH CHO CÔNG BẰNG XÃ HỘI**

Trên thế giới, ở nhiều nước, người lớn và trẻ em chẳng mấy ai không biết nhà văn Ý Edmondo De Amicis. Nhưng nhà văn được trẻ em yêu thích ấy lại không phải là người chuyên viết sách về trẻ em hay cho trẻ em.

Edmondo De Amicis sinh ngày 31 tháng mười năm 1846 ở Oneglia, xứ Liguria, trên bờ biển tây bắc bán đảo Ý. Sự nghiệp giải phóng và thống nhất Ý bắt đầu từ năm 1820, đến năm 1870 mới hoàn thành là phong trào dân tộc lớn nhất lịch sử châu Âu trong thế kỷ XIX. Khi trận Custoza thứ nhất đánh quân xâm lược Áo trong cách mạng 1848 diễn ra thì chú bé Edmondo chưa được hai tuổi; nhưng trận Custoza thứ hai diễn ra, thì người sĩ quan mới tốt nghiệp chưa đầy hai mươi tuổi De Amicis đã có mặt trên chiến trường, ngày 24 tháng sáu năm 1866 ấy, chiến đấu dưới lá cờ ba màu, trong hàng ngũ quân đội Ý. Người thanh niên ấy cũng

hài đầu viết văn, và hai năm sau tác phẩm đầu tay ra đời, tập hợp một số truyện vừa dưới nhan đề *Cuộc đời quân ngũ* (La Vita Militare, 1868).

Nước nhà độc lập, thống nhất rồi, De Amicis từ giả "cuộc đời quân ngũ" đi du lịch nước ngoài, để sáng tác theo một thể tài khác: thể du ký. Và các tác phẩm kế tiếp nhau ra đời: *Tây Ban Nha* (1873), *Hà Lan* (1874), *Maroc* (1876), *Constantinopolis* (1878-1879) và cuốn *Chân dung văn hào* (Ritratti letterari, 1881) được viết để tỏ lòng ngưỡng mộ những nhà văn lớn đương thời.

Năm 1871 nước Ý đông dân mà rất nghèo, công nghiệp chưa có gì, địa chủ chiếm những diện tích mênh mông, dân số tăng nhanh, người Ý phải di cư rất nhiều đến đất khách quê người kiếm ăn, mỗi năm trung bình hơn nửa triệu, có năm gần một triệu người, nhiều nhất thế giới. Di dân là vấn đề rất lớn trong đời sống nước Ý, đã được De Amicis chú ý và lấy làm đề tài đầu tiên cho một tác phẩm: *Trên đại dương* (Sull'Oceano). Năm 1890, ông lại tiếp tục cho ra đời cuốn *Truyện một người chủ* (Romanzo di un maestro).

Cũng từ năm ấy, ở Ý, chủ nghĩa tư bản phát triển mạnh, và người theo chủ nghĩa Mác ngày càng đông: trên đảo Sicilia, nông dân tổ chức những hiệp hội, và từ năm 1893 đã bắt đầu nổi dậy. Không sống bằng quan, ngay năm 1891 De Amicis đã tham gia Đảng xã hội Ý, là thành viên của Đệ nhị Quốc tế, và từ đây đấu tranh không ngừng cho công bằng xã hội, cho đời sống của người nghèo khổ và dân lao động, văn nhân biến thành

chiến sĩ, diễn thuyết khắp nơi, rất nhiệt thành về các vấn đề xã hội; sau những diễn văn ấy được thu thập lại và xuất bản thành tập *Vấn đề xã hội* (Questione sociale, 1894). Đảng mình bị khủng bố dữ dội, De Amicis vẫn chiến đấu không ngừng. Những cuộc nổi dậy của quần chúng nghèo khổ và những đợt đàn áp của chính quyền tư sản đều được lấy làm đề tài cho luận văn chính trị *Nội chiến* (Lotte Civili, 1901).

Trong cuộc đời mình, chưa đến hai mươi tuổi, nhà văn Ý ấy đã chiến đấu cho độc lập và thống nhất của đất nước, ngoài bốn mươi tuổi lại phải đấu tranh cho đến trọn đời vì thắng lợi của công bằng xã hội; và De Amicis qua đời ở Bordighera tỉnh Genoa, ngày 12 tháng ba năm 1908, hưởng thọ 61 tuổi.

Cầm bút hơn bốn mươi năm, một nửa thời gian De Amicis chuyên viết du ký và phê bình văn học, một nửa viết về các chủ đề chính trị và xã hội, tác phẩm để lại cũng khá nhiều và tác giả cũng gây tiếng vang không ít; nhưng thành công nhất có lẽ lại là hai cuốn sách nhỏ viết nhẹ nhàng, thoải mái, tựa hồ chẳng đòi hỏi của tác giả lắm công phu, nhiều nhiệt tình như mọi cuốn khác: *Những người bạn di dóm*, thân mật, đầy lòng thương người, và nhất là *Tám lòng* (Cuore) mà thế giới quen gọi là *Những tấm lòng cao cả*, ra đời vào đầu những năm 80 của thế kỷ trước, và gần một trăm năm nay đã làm cho De Amicis nổi tiếng khắp thế giới. Nhưng được như vậy chính là vì cuốn *Cuore* ấy mang một hoài bão thiết tha của tác giả, "bấy lâu nay một chút lòng..."

II. HOÀI BẢO XÂY DỰNG ĐẠO ĐỨC CHO THẾ HỆ TƯƠNG LAI

Một cậu bé người Ý, Enrico Bottini, hàng ngày ghi lại những việc lớn nhỏ diễn ra trong đời học sinh của cậu, những cảm tưởng và suy nghĩ của cậu thành một cuốn nhật ký. Mỗi tháng, thầy giáo cho phép đọc một truyện trong lớp, mỗi tháng, bố hay mẹ viết cho con một lá thư, các thư và truyện ấy đều được xếp vào cuốn nhật ký. Ghi chép trong mười tháng, đó là một cuốn truyện nhỏ về năm học của cậu bé mười một tuổi.

Nhân vật trong nhật ký là các cô giáo, thầy giáo, các bạn học của Enrico, là bố, mẹ Enrico, cùng bố mẹ các bạn; mỗi người một vẻ, có một đặc điểm nhất định về mặt thể chất hay tinh thần, nhất là các bạn của Enrico. Tính cách các nhân vật đã được cách điệu hóa để tiêu biểu cho một nét tốt, hay chỉ là một thói quen, vì đây không phải là một tác phẩm phản ánh nền giáo dục ở nước Ý cuối thế kỷ XIX, mà là một tác phẩm *mượn hình tượng nghệ thuật để trình bày những điều suy nghĩ về đức dục ở nhà trường và gia đình*, mà tác giả mang trong óc như một lý tưởng, và trong lòng như một hoài bão.

Trong các trang nhật ký của mình, Enrico không chỉ ghi những việc ở trường mà có vai trò của cô giáo, thầy giáo, mà còn chép cả những việc ở nhà có vai trò của bố mẹ mình, lại cũng không bỏ qua một số việc xảy ra ngoài phố với sự tham gia của người ngoài. Rõ ràng De Amicis quan niệm rất đúng rằng muốn dạy đạo đức

cho trẻ, phải có ba mặt giáo dục tốt: nhà trường, gia đình và xã hội.

Cô giáo, thầy giáo trước tiên phải thương yêu học trò. Coretti vác củi từ năm giờ sáng, vào lớp ngủ thiếp đi, thầy Perboni để đến hết giờ mới đánh thức dậy, rồi ôm đầu cậu trong hai tay, hôn vào tóc cậu và nói: "Thấy không mông đầu. Thấy biết là trước khi đến lớp con đã phải làm lụng nhiều".

Cuối năm, học sinh thi đều khá; để làm cho họ vui, thầy giáo tóc đã hoa râm và không bao giờ cười ấy lại làm bộ trượt chân, phải bám vào tường cho khỏi ngã. "Phải chăng đó là cái phút vui độc nhất của thầy? Một sự đền bù cho chín tháng trời yêu thương, kiên nhẫn và phiền muộn nữa?", Enrico ghi vào nhật ký như thế. Thấy có vật kỷ niệm là ảnh các học trò cũ tặng, đã ngoài hai mươi năm thầy treo đầu giường và nói: "Khi sắp chết, thì cái nhìn cuối cùng của thầy sẽ quay về họ".

Cụ già Crosetti, sau sáu mươi năm dạy học, vẫn chưa muốn nghỉ - ở nước Ý thuở ấy, cô giáo, thầy giáo không có lệ phải về hưu, vì kinh nghiệm và lương tâm của nhà giáo càng thâm niên càng được xã hội quý trọng - nhưng vì run tay trượt đánh rơi một giọt mực lên trang vở của học sinh, cụ đành phải xin về. Và cụ tâm sự: "Thật là cay đắng, cay đắng hết sức... tôi hiểu rằng cuộc đời với tôi như vậy là hết rồi, không có trường học nữa, không còn có sức trẻ nữa, tôi cũng không sống được bao lâu nữa".

Sáu mươi năm tận tụy với nghề, cụ giáo Crosetti chỉ có một căn nhà trống trải, tám ván tối tàn làm giường